

УДК 631.15 : 634

DOI: 10.31359/2312-3427-2019-2-376

О.О. Гуторова, канд. екон. наук, доцент, професор університету

orcid.org/0000-0003-4705-5482

gutorova.elena@gmail.com

О.І. Гуторов, д-р екон. наук, професор

orcid.org/0000-0003-0688-9413

gutorov.alexandr@gmail.com

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВЕДЕННЯ САДІВНИЦТВА

Досліджено сутність, складові, основні якості організації та розвитку системи ведення сучасного садівництва. Узагальнено й надано структуру системи ведення садівництва. Визначені основні фактори, що впливають на розвиток ефективної системи ведення садівництва в сучасних умовах господарювання.

***Ключові слова:** система, садівництво, плодово-ягідна продукція, галузь, система ведення садівництва, організація розвитку, садівницьке підприємство, ефективність.*

Постановка проблеми. Соціально-економічні процеси, що відбуваються в сучасних умовах в агропромисловому комплексі, вимагають науково-обґрунтованої організації управління виробництвом, раціонального використання виробничих ресурсів, що засновані на комплексному підході до ведення галузей сільського господарства, їх інтенсифікації.

В умовах прискорення науково-технічного прогресу важливого значення набувають найбільш ефективні прийоми використання капітальних вкладень, землі, матеріальних і трудових ресурсів у рамках упровадження в кожному садівницькому підприємстві раціональної системи ведення галузі спеціалізації. На сьогодні, незважаючи на складний фінансовий стан, особливо важливим є розробка системи ведення садівництва не тільки на регіональному рівні, але й безпосередньо в сільськогосподарському підприємстві.

Головною метою ефективної системи ведення садівництва виступає виробництво висоякісного кінцевого продукту як у свіжому, так і в переробленому вигляді, доступного пересічному споживачеві за умови ефективної роботи товаровиробника цього продукту.

У зв'язку з цим виникає необхідність узагальнення даних наукових досліджень щодо комплексного підходу вирішення вказаної проблеми, розробки науково-обґрунтованих організаційних, економічних, технологічних, технічних, соціальних заходів раціональної організації та управління виробництвом з урахуванням умов і найбільш повного та ефективного використання ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку галузі садівництва, підвищення її ефективності з системних позицій була висвітлена в наукових працях Барабаш Л.О., Гриник І. В., Єрмакова О.Ю., Кондратенка П.В., Кушнірука В.С., Рудьова В.А., Шестопаля О.М., Тупчій О.С., Юрчишина В.В. та ін.

У зв'язку з посиленням ролі інтегрованих структур в економіці України й активізації процесів інтеграції в останні часи з'явилася достатньо велика кількість публікацій з даної проблематики. Теоретичні та практичні аспекти створення і функціонування інтегрованих структур знайшли своє відображення в працях таких учених, як: Зіновчук В.В., Кириченко В.В., Кісіля М.І., Кропивка М.Ф., Маліка М.Й., Мармуль Л.О., Саблука П.Т., Сало І.А., Чорнодон В.І., Шибаніної О.В. та ін.

Разом з тим, дослідження і проблеми, що виникають у процесі функціонування аграрного сектора економіки, і галузі садівництва зокрема, потребують подальшого вивчення, пошуку й обґрунтування оптимальної системи ведення садівництва в умовах розвитку агропромислової інтеграції.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сутності, основних якісних складових організації та розвитку системи ведення сучасного садівництва; узагальнення структури системи ведення садівництва; визначення основних факторів, що впливають на розвиток ефективної системи ведення садівництва в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу досліджень. Дослідження сформованої та розробка на перспективу науково-обґрунтованої системи ведення садівництва нерозривно пов'язано з вивченням науково-теоретичних основ її організації та розвитку.

Науково-обґрунтовані системи ведення сільського господарства становлять собою розроблені наукою та перевірені передовою практикою моделі раціональної побудови сільськогосподарського виробництва на базі комплексу організаційних, технічних, технологічних, соціальних та економічних заходів, які забезпечують всебічну його інтенсифікацію з урахуванням природних і економічних особливостей та дозволяють ефективно використовувати виробничі ресурси. Їх основне призначення – забезпечити пропорційний, збалансований розвиток АПК, високі темпи розвитку галузей сільського господарства.

Система розвитку садівництва багато в чому залежить від удосконалення елементів ведення даної галузі, які охоплюють техніку, технологію, організацію виробництва. Системи ведення садівництва постійно змінюються й удосконалюються, стають більш інтенсивними і диференційованими. Найбільш раціональними є ті з них, які повністю відповідають місцевим умовам і особливостям, матеріально-технічним ресурсам і рівню розвитку господарства.

Розглядаючи дану проблему необхідно мати на увазі, що система ведення садівництва, в свою чергу, складається з окремих елементів, які знаходяться в тісному взаємозв'язку та впливають на кінцевий результат. Недооцінка того чи іншого елемента цієї системи стає тим вузьким місцем, яке не дає можливості підняти галузь садівництва на більш високий рівень [1]. Саме тому комплексний підхід до вирішення вказаної проблеми повинен стати провідним у процесі розвитку виробництва в садівницьких підприємствах, у досягненні ними високих економічних показників.

Таким чином, у сучасних умовах господарювання система ведення садівництва повинна володіти такими якостями: адаптивністю, детермінованим протистоянням несприятливим факторам зовнішнього середовища, стійкістю внутрішніх зв'язків між елементами системи, емерджентністю, еквіфінальністю.

Територіальна розосередженість садівництва в Україні визначає необхідність розробки раціональної зональної системи ведення цієї галузі, адаптованої до регіональних умов. Суть раціональної системи ведення садівництва полягає у тому, що вона повинна бути направлена на збільшення виходу плодово-ягідної продукції з найменшими витратами праці й коштів на одиницю продукції [4, 8].

Таким чином, науково-обґрунтована система ведення садівництва представляє собою розроблену наукою та перевірену практикою модель

раціональної побудови виробництва на основі комплексу органічно взаємопов'язаних технічних, технологічних, організаційно-економічних і соціальних елементів, які володіють у своїй сукупності емерджентністю, еквіфінальністю, що забезпечують всебічну інтенсифікацію галузі з урахуванням природних та економічних особливостей і дозволяють ефективно використовувати виробничі ресурси, визначати характер виробництва плодово-ягідної продукції та форми управління ним.

До матеріально-технічних елементів системи ведення садівництва відносяться: організація засобів виробництва, система машин, рівень механізації виробничих процесів, тип будівництва та устаткування виробничих об'єктів. Чим вищим є рівень інтенсивності ведення галузі, тим більше значення набувають ці елементи. Необхідно відмітити, що в організації засобів виробництва потрібен системний підхід, який дає можливість у кожному конкретному випадку визначати свої реалії та можливості. Однак загальні підходи є типовими й об'єктивно необхідними умовами для підвищення конкурентоспроможності, зростання рентабельності виробництва садівницької продукції.

Технологічні елементи системи ведення галузі об'єднують: розробку та впровадження у виробництво високоінтенсивних типів насаджень з широким застосуванням оптимально ущільнених схем розміщення дерев, карликових, напівкарликових і середньорослих вегетативно розмножуваних підвоїв, високоцінних сортів, які користуються попитом у населення; розробку індустріальних технологій виробництва плодів; формування простих, які рано вступають у плодоношення високопродуктивних, малогабаритних плоских і сферичних крон дерев, зручних для механізованої обрізки та збирання врожаю; впровадження оздоровленого посадкового матеріалу та виробництва плодів.

У системі ведення садівництва проявляється взаємозв'язок і поєднання різних технологічних елементів, від яких залежать родючість ґрунтів, ріст урожайності садових культур, рентабельність садівництва як галузі. Конкретний зміст кожного елемента системи має місцеве значення в залежності від умов, в яких здійснюється діяльність того чи іншого господарства. Завдання раціональної організації садівництва полягає в тому, щоб визначити оптимальні взаємозв'язки між цими елементами, знайти головну ланку, яка буде визначальною в отриманні результатів діяльності всієї системи.

Технологічні елементи системи галузі садівництва повинні відповідати вимогам інтенсифікації виробництва та забезпечувати максимальне збереження трудових, виробничих та енергетичних ресурсів, що сприяє підвищенню ефективності виробництва плодоягідної продукції.

До організаційно-економічних елементів системи відносять: напрямок розвитку окремих садівницьких підприємств, який характеризується структурою товарної продукції (плоди, ягоди тощо) – головна галузь має найбільшу питому в товарній продукції та грошових доходах господарства, найвищу продуктивність праці та рентабельність; рівень інтенсифікації садівництва; спеціалізації та концентрації виробництва, розміри і розміщення виробництва, виробничих підрозділів; організацію планування, обліку та контролю; внутрішньогосподарські та міжгосподарські зв'язки між різними галузями; організацію праці, покращення її умов; забезпечення стабільності кадрів тощо (рис. 1).

Раціональна система ведення садівництва повинна сприяти ефективному використанню всіх елементів системи, у тому числі впровадженню науково-технічних розробок, бути ґрунтозахисною та екологічною [2, 5,7].

Складність ефективного функціонування системи ведення садівництва полягає в нестабільності галузі через значну її залежність від природно-кліматичних умов та періодичності плодоношення окремих основних сортів плодкових культур. Це впливає на фінансовий стан садівницьких підприємств. І тому, щоб забезпечити необхідний рівень доходів і гарантувати стабільність виробництва, необхідно надавати галузі державну підтримку [3].

На розвиток системи ведення садівництва суттєвий вплив виявляє взаємодія керованої та керуючої підсистем галузі. При цьому велике значення повинно бути відведено підвищенню ефективності використання виробничого потенціалу кожного сільськогосподарського підприємства, дотриманню режиму економії та ощадливості, упровадженню прогресивних форм організації й оплати праці, розвитку та вдосконаленню виробничої соціальної інфраструктури, що суттєво впливає на ефективність садівництва.

СИСТЕМА ВЕДЕННЯ САДІВНИЦТВА				
1. Підсистема матеріально-технічних засобів виробництва:		2. Підсистема виробництва посадкового матеріалу:	3. Підсистема закладки садів і ягідників:	4. Підсистема утримання та обробітку ґрунту:
<ul style="list-style-type: none"> - будівлі та споруди; - транспортні засоби, передаточні пристрої; - силові машини та устаткування; - робочі машини та устаткування; - виробничий та господарський інвентар - багаторічні насадження; - інструменти та ін. основні засоби; - виробничі запаси; - багаторічні насадження; - організація засобів виробництва; - рівень механізації виробничих процесів; - тип будівництва та устаткування виробничих об'єктів 		<ul style="list-style-type: none"> - виробництво саджанців високих репродукцій; - вибір ділянки, організація території плодорозсадника; - природне та штучне вегетативне розмноження; - щеплення саджанців; - догляд за посадковим матеріалом; - викопування, сортування, зберігання посадкового матеріалу; - реалізація посадкового матеріалу 	<ul style="list-style-type: none"> - вибір і оцінка земель під закладку плодкових насаджень; - організація території саду; - розробка технічного проекту на закладку саду; - вибір сортів та підвоїв; - вибір схем посадки дерев і розміщення сортів-запилювачів; - передпосадкова підготовка ґрунту; - розбивка площі саду, посадка саду; - післяпосадковий догляд 	<ul style="list-style-type: none"> - парова; - паросидеральна; - дерново-перегнійна; - культурне задерніння; - обробіток ґрунту в міжряддях та пристволових смугах; - ґрунтозахисна агротехніка; - мульчування; - застосування добрив та гербіцидів; - зрошення; - боротьба з ерозією ґрунтів у садах
5. Підсистема формування крони плодкових дерев:	7. Підсистема догляду за врожаєм:	9. Підсистема зберігання та переробки плодів і ягід:	11. Підсистема організації та управління виробництвом:	12. Підсистема державного регулювання:
<ul style="list-style-type: none"> - способи, види, техніка проведення обрізки дерев (формування крони); - механізація обрізки 	<ul style="list-style-type: none"> - регулювання навантаження плодами; - боротьба з пошкодженнями квіткових бруньок взимку та в періоди приморозків; - боротьба зі шкідниками та хворобами плодкових 	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка плодосховища до зберігання плодово-ягідної продукції; - сортування продукції; - закладка плодів на зберігання; - визначення режимів зберігання плодово- 	<ul style="list-style-type: none"> - організація праці, управління, планування та контролю; - раціональне використання виробничих ресурсів; - формування раціональної системи машин на підприємстві; 	<ul style="list-style-type: none"> - правове регулювання; - фінансово-кредитне регулювання; - податкове регулювання; - програмне регулювання; - цінове регулювання; - державне управління; - протекціонізм вітчизняних

	культур; - боротьба з бур'янами	ягідної продукції; - визначення термінів зберігання плодово-ягідної продукції	- розвиток відносин власності; - удосконалення внутрішньогосподарських та міжгосподарських економічних відносин; - розвиток договірних відносин з переробними підприємствами та агросервісом	товаровиробників; - регулювання якості; - управління маркетингом; - антимонопольна політика; - наукове забезпечення галузі
6. Підсистема відновлення та ремонту	8. Підсистема збирання і товарної обробки	10. Підсистема реалізації продукції:	- участь у міжгосподарській кооперації та агропромисловій інтеграції	13. Підсистема соціально-демографічна:
- інвентаризація плодкових насаджень - відновлення крон дерев; - догляд за штамбами та скелетними гілками; - ремонт садів; - реконструкція плодкових насаджень; - організація садообігу	- визначення очікуваної врожайності та підготовка до збирання врожаю; - визначення термінів збирання; - визначення техніки проведення збиральних робіт; - визначення технології збирання врожаю; - товарна обробка та упаковка плодів	- дослідження та аналіз ринків збуту продукції; - вибір стратегії маркетингу; - організація рекламної діяльності; - підготовка до реалізації; - визначення каналів реалізації; - визначення термінів реалізації; - визначення обсягів реалізації; - якість реалізованої продукції; - розвиток ринкової інфраструктури		- соціально-економічні умови праці; - соціальна інфраструктура села; - відновлення трудових ресурсів; - соціальний розвиток особистості

Структура системи ведення садівництва

Джерело: розробка авторів

На сучасному етапі розвитку освоєння раціональної системи ведення садівництва, використання наявних в галузі резервів вимагає підвищення рівня організаційної роботи на місцях, підвищення трудової та технологічної дисципліни, прояву ініціативи та особистої відповідальності кожним працівником.

Формування і розвиток раціональної системи ведення садівницької галузі багато в чому залежить від розвитку садівницьких аграрно-промислових об'єднань. Це підтверджується у дослідженнях цілого ряду науковців [7, 8, 13]. Агропромислова інтеграція в садівництві – це об'єднання сільськогосподарського (виробництво плодів і ягід) та промислового (технічна переробка частини продукції – малотранспортабельної та низьких кондицій) виробництва – виникла, перш за все, тому, що за інших умов втрати нестандартної та малотранспортабельної продукції неминучі. Успішний та ефективний розвиток системи ведення садівництва неможливий без утворення різних форм вертикальної та горизонтальної інтеграції шляхом створення різного роду об'єднань, підприємств та організацій, що є складовими технологічного ланцюга.

Дослідженнями ряду авторів [4, 5, 6, 10, 11] встановлено, що найкращі умови для всебічної інтенсифікації садівництва та переведу його на промислову основу створюються в спеціалізованих садівницьких підприємствах.

Саме тому, у цілях розвитку системи ведення садівництва необхідно розвивати міжгосподарську та внутрігосподарську спеціалізацію в садівничій галузі, удосконалювати розміри промислових садів. Концентрація плодівих насаджень і виробництво в крупних спеціалізованих господарствах великої кількості плодів визначають необхідність створення єдиного технологічного процесу їх виробництва, тривалого зберігання, переробки, товарної обробки та реалізації продукції у свіжому та переробленому вигляді населенню на протязі усього року. При цьому необхідно враховувати, що підбір та співвідношення інших галузей в садівничих господарствах повинні забезпечувати успішний розвиток головної галузі – садівництва, раціональне використання земель підприємства та трудових ресурсів.

Розвиток системи ведення садівництва суттєво залежить від якісного та своєчасного регулювання аграрного ринку [4, 8, 9, 13]. Регулювання аграрного сектора економіки повинно здійснюватися відповідно до ряду принципів, основними з яких є:

- ♦ єдність економічних і соціальних цілей, орієнтуючих державні органи не тільки на вирішення економічних проблем, але й на соціальних питань;

- ♦ аграрний протекціонізм, який забезпечує необхідний рівень підтримки сільського господарства у взаємозв'язках з іншими галузями економіки, а також у захисті вітчизняних товаровиробників у зовнішньоекономічній діяльності;

- ♦ програмного регулювання АПК, що дає можливість зменшити негативний вплив конкуренції, на співвідношення попиту та пропозиції на сільськогосподарську продукцію, що безпосередньо пов'язано з цільовою державною підтримкою.

Для стабільного розвитку садівництва необхідно визначити паритет цін на плоди, ягоди та продукти їх переробки, промислові засоби і послуги шляхом субсидій, пільгового оподаткування та кредитування.

На сьогодні розвиток садівництва у визначених межах може регулюватися державою через бюджет, систему цін, механізм податкової та кредитної політики, ретельно відпрацьоване аграрне законодавство. В якості дієвої форми регулювання виробництва, збуту та використання плодово-ягідної продукції розроблена державна довгострокова програма розвитку садівництва України до 2025 року, яка повинна бути забезпечена реальними фінансовими, матеріально-технічними ресурсами та механізмом її реалізації [2, 3, 12].

Систематичне покращення якості продукції – обов'язкова вимога розвитку садівництва, підвищення його ефективності. Якість визначає споживчі властивості продукції, її здатності до зберігання, транспортування та залежить від багатьох факторів: організаційних, економічних і технологічних. Тому для підвищення якості необхідно комплексне здійснення багатосторонніх цілеспрямованих заходів.

На ефективний розвиток садівництва суттєвий вплив здійснює наявність сучасних переробних ліній та плодосховищ як у самих господарствах, так і в підприємствах по переробці плодоягідної продукції.

В умовах ринкової економіки на розвиток садівництва суттєвий вплив має й рівень маркетингової діяльності сільгосптоваровиробників. Важливим елементом в удосконаленні форм ведення садівництва виступає реалізація продукції, в якій головний напрям – зменшення числа проміжних ланок на шляху просування продукції із саду до споживача.

Ефективна система ведення садівництва формується під впливом комплексу факторів. На сьогодні ефективному розвитку ведення садівництва сприяє:

- високий попит на плодоягідну продукцію;
- розвиток науково-технічного прогресу;
- розвиток спеціалізації та концентрації виробництва;
- розвиток інтеграційних та кооперативних зв'язків;
- інтенсифікація галузі;
- упровадження у виробництво прогресивних форм організації та оплати праці;
- державна підтримка галузі щодо закладання та догляду за молодими плодовими насадженнями;
- поступове формування ринкового середовища.

До негативних умов розвитку системи садівництва можна віднести:

- незадовільний фінансовий стан переважної більшості підприємств;
- відсутність в галузі необхідного обсягу матеріально-технічних і фінансових ресурсів;
- низький рівень організації праці;
- поступова відмова держави від регулювання та фінансування галузі;
- відсутність розвиненої системи ринкових відносин;
- відсутність на селі висококваліфікованих кадрів;
- складна соціально-демографічна ситуація в сільській місцевості.

Висновки. Таким чином, науково-обґрунтована система ведення садівництва представляє собою розроблену наукою і перевірену передовою практикою модель раціональної побудови виробництва на основі комплексу органічно взаємопов'язаних технічних, технологічних, організаційно-економічних і соціальних елементів, які володіють у своїй сукупності емерджентністю, есквіфінальністю, гомеостазом, які забезпечують всебічну інтенсифікацію галузі з урахуванням природних і економічних особливостей, що дають можливість ефективно використовувати виробничі ресурси, визначати характер виробництва плодово-ягідної продукції та форми управління ними.

Головною метою ефективною системи ведення садівництва виступає виробництво високоякісного кінцевого продукту, доступного споживачу за умов ефективною роботи сільськогосподарських товаровиробників. У зв'язку із цим виникає необхідність узагальнити дані наукових досліджень і на цій основі розробити науково-обґрунтовану інтегровану системи

виробництва, переробки, зберігання продукції та доведення до споживачів плодів і ягід як у свіжому, так і в переробленому вигляді із заданими параметрами якості. Сутність такої системи повинна бути в сукупності науково-обґрунтованих організаційних, економічних, технологічних, технічних, соціальних заходів і засобів раціональної організації та управління виробництвом з урахуванням конкретних природних та інших об'єктивних умов при найбільш повному і ефективному використанні ресурсів.

Бібліографічний список.

1. Барабаш Л.О. Напрями інтенсифікації садівництва на інноваційній основі. *Збірник наукових праць Вінницького нац. аграр. ун-ту. Серія «Економічні науки»*. Вінниця, 2010. Випуск 4. С. 67–73.
2. Галузева програма розвитку садівництва України на період до 2025 року. К.: СПД "Жителєв С.І.", 2008. 76 с.
3. Гриник І.В., Омельченко І.К., Литовченко О.М. Вітчизняні технології виробництва, зберігання та переробки плодів і ягід в Україні. К.: Преса України, Ін-т садівництва НААН України, 2012. 120 с.
4. Економіка та організація промислового садівництва України / [Шестопаль О.М., Рудьєв В.А., Кондратенко П.В. та ін.]; за ред. О.М. Шестопаля, ІС УААН. К.: ННЦ ІАЕ, 2010. 334 с.
5. Єрмаков О.Ю., Кісіль М.І., Чернодон В.І. Ефективність інвестицій у садівництво: монографія. Т.: Крок, 2011. 233 с.
6. Кондратенко П.В., Шестопаль О.М., Барабаш Л.О. Основні напрями розвитку промислового садівництва України. *Садівництво*. Вип. 62. 2009. С. 5–13.
7. Кушнірук В.С., Єрмаков О.Ю., Шибаніна О.В. Організаційно-економічний механізм ефективного ведення садівництва в аграрних підприємствах регіону: монографія. Миколаїв: МДАУ, 2009. 232 с.
8. Рудьєв В.А. Економічні проблеми розвитку садівництва України: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2004. 360 с.
9. Сало І.А. Розвиток ринку плодів та ягід в Україні: монографія. К.: Вид. центр НУБіП, 2009. 52 с.
10. Тупчій О.С. Відтворення багаторічних насаджень як передумова ефективного функціонування галузі садівництва. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва Умань*, 2014. Вип. 85. С. 181-186.

11. Шестопаль О.М. Відтворення та ефективність продуктивного використання плодкових і ягідних насаджень. К.: Сільгоспосвіта, 1994. 256 с.

12. Шестопаль О.М. Промислове садівництво України: напрямки відродження і подальшого поступу. *Зб. наук. пр. Уманської держ. аграр. акад.* Умань, 2001. Вип. 53. С. 262–268.

13. Шестопаль О.М., Кондратенко П.В., Барабаш Л.О. Теоретико-методологічні основи (нова парадигма) та складові Національної програми поступу промислового садівництва України: макрогалузевий аспект: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2008. 140 с.

Гуторова О.О., Гуторов О.І. Научно-теоретические аспекты организации и развития системы ведения садоводства. Исследованы суть, составляющие, основные качества организации и развития системы ведения современного садоводства. Обобщена и приведена структура системы ведения садоводства. Определены основные факторы, влияющие на развитие эффективной системы ведения садоводства в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: система, садоводство, плодово-ягодная продукция, отрасль, система ведения садоводства, организация развития, садоводческое предприятие, эффективность.

Hutorova O.O., Hutorov O.I. Scientific and theoretical aspects of the organization and development of gardening system.

Subject of the research. In the context of acceleration of scientific and technological progress the most effective methods of using capital investments, land, material and labour resources within the framework of implementation of a rational system of conducting the specialization industry at each gardening enterprise become important. The main purpose of an effective gardening system is to produce a high-quality final product, both fresh and processed, that is available to the average consumer under the condition of the commodity producer's effective work.

The aim of the research is the study of the essence, the main qualitative components of the organization and development of the system of modern gardening, generalization of the gardening system structure and identification of the main factors that influence the development of an effective system of gardening under modern conditions of management.

The results of work and sphere of their application. The system of gardening development largely depends on the improvement of the elements of

this industry management which cover the equipment, technology and production organization. The gardening systems are constantly changing and improving, becoming more intensive and differentiated. The most rational are those systems that fully meet the local conditions and features, material and technical resources and the level of economic development. When examining this problem it should be taken in consideration that the gardening system in its turn consists of separate elements that are closely connected and affect the final result. The underestimation of this or that element of the system becomes a weak point that does not make it possible to raise the industry of gardening to a higher level. That is why a systemic and integrated approach to solving this problem should become a leading one in the process of the production development at the gardening enterprises in achieving the high economic indices.

The scientifically based gardening system is a science-based and tested model of the rational production on the basis of a complex of organically interconnected technical, technological, organizational, economic and social elements which have in their totality the emergency and the finesse and provide the comprehensive intensification of the industry taking into account the natural and economic features and allow efficient use of the productive resources, determine the nature of fruit and berry production and the forms of their management.

The following factors have a significant influence on the gardening system development: the interaction of the managed and managing subsystems of the industry; improving the utilization of production potential at each agricultural enterprise; adherence to the economy and thriftiness; introduction of the innovative forms of organization and remuneration of labour; development and improvement of industrial and social infrastructure; development of inter-economic and intra-economic specialization in the gardening sector; improving the size of the industrial gardens; qualitative and timely regulation of the agricultural market; determination of the price parity of fruits, berries and products of their processing, industrial facilities and services through the subsidies, concessional taxation and crediting, etc.

Key words: system, gardening, fruit and berry production, industry, gardening system, organization of development, gardening enterprise, efficiency.

Стаття надійшла до редакції: 23.04.2019 р.